

Startnotitie Onderzoek Doelmatigheid inzet WSRL & HDSR bij Kaderrichtlijn Water (KRW)

Datum:	13 maart 2024
Werktitel:	Doelmatigheid inzet WSRL & HDSR bij Kaderrichtlijn Water (KRW).
Aanleiding en achtergrond:	De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn die in 2000 is ingesteld. De KRW richt zich op de waterkwaliteit, en daarmee op de gezondheid, op het goed functioneren van het ecosysteem en een aantrekkelijke leefomgeving. De waterschappen vervullen in Nederland een belangrijke rol in het werken aan de doelen van de KRW: zij voeren maatregelen uit, monitoren de voortgang en werken samen met andere partijen aan de waterkwaliteit. Momenteel loopt de derde uitvoeringsperiode van de KRW (2022-2027). In principe moeten alle wateren die onder de KRW vallen eind 2027 een 'goede toestand' hebben, wat betekent dat er aan de afgesproken eisen moet zijn voldaan. Om het (beoogde) effect van maatregelen mee te kunnen nemen in de te behalen KRW-doelen, moeten die maatregelen zijn uitgevoerd voor de deadline eind 2027. De KRW-doelen vormen een grote opgave die zeer complex is. Hoewel er al diverse maatregelen zijn getroffen voldoet de waterkwaliteit van het Nederlandse oppervlaktewater nog niet aan de normen van de KRW. Dit geldt ook voor de gebieden die de waterschappen WSRL en HDSR betreffen. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) constateert in 2023 dat een doortastender aanpak dringend noodzakelijk is. De aanpak tot nu toe is veel te vrijblijvend geweest. Ze signaleren bovendien dat de uitvoering van dat beleid door een aantal factoren dusdanig wordt belemmerd, dat de KRW-doelen ook na 2027 waarschijnlijk niet realiseerbaar zijn zonder aangescherpte beleidsaanpak¹. Ook in het Algemeen Bestuur (AB) van zowel HDSR als WSRL zijn er zorgen over het halen van de doelen. In verschillende moties en schriftelijke vragen hebben beide AB's de afgelopen jaren bij het Dagelijks Bestuur (DB) aandacht gevraagd voor inzet op realiseren van de doelen. Naast het derde uitvoeringsprogramma tot 2027 hebben het Rijk en de regionale overheden sinds maart 2023 een KRW Impuls opgezet om met een stevige, aanvullende inzet op het uitvoeren van verbeteracties te voldoen aan de eisen van de KRW en daarmee maximale inspanning te leveren voor de Europese wettelijke verplichtingen in 2027. In geval de KRW-doelen in 2027 niet gehaald worden loopt Nederland een risico op Europese ingebrekestellingen, boetes en/of dwangsommen. Ook kunnen er gevolgen zijn voor waterbeheerders in het kader van vergunningverlening voor onttrekkingen en lozingen en voor bouwprojecten voor een grotere groep betrokkenen.

¹ https://www.rli.nl/sites/default/files/briefadvies_krw_aan_minienw_-_goed_water_goed_geregeld.pdf

Doel van het onderzoek:	De Rekenkamer wil de algemeen besturen van Waterschap Rivierenland en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden inzicht verschaffen in de stand van zaken van de maatregelen die genomen worden om de KRW doelen in 2027 te realiseren. Het gaat dus om de doeltreffendheid van het uitvoeringsbeleid. De Rekenkamer wil daarbij vooral de focus leggen op het voor de AB's een overzicht geven van het speelveld, de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, de ontwikkelingen daarin en de mogelijkheden voor (bij)sturing. Dit onderzoek wordt bij beide waterschappen tegelijkertijd uitgevoerd.
Centrale onderzoeksvraag:	In welke mate zijn de geplande maatregelen om de KRW doelen te realiseren in uitvoering bij WSRL en HDSR? In hoeverre slagen beide waterschappen erin om hiermee de KRW-doelen te verwezenlijken? Welke sturingsmogelijkheden zijn er nog mogelijk voor beide waterschappen? En wat kunnen de waterschappen van elkaar leren?
Aspectvragen:	Deze overkoepelende vragen zijn uitgewerkt in vijf deelvragen, die in dit onderzoek behandeld worden: 1. Wat is het speelveld van het waterbeheer in relatie tot de KRW in het beheergebied van HDSR en WSRL (wie neemt de beslissingen en waarover)? 2. Welk beleidsinstrumentarium en maatregelen hebben HDSR en WSRL vastgesteld en/of ingezet om richting te geven aan de implementatie van de KRW. 3. Wat is stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het beleid en de maatregelen en wat is de huidige status en verwachting met betrekking tot het bereiken van de doelen? Wat zijn mogelijke knelpunten daarbij? 4. In hoeverre heeft het AB zicht op de afhankelijkheid van HDSR en WSRL van andere (derde) partijen en/of kaders? 5. In hoeverre en op welk gebied heeft het AB de mogelijkheid om binnen dit speelveld te sturen? 6. Welke verschillen zijn er zichtbaar in opgaven, maatregelen en instrumentarium tussen HDSR en WSRL?
Globale onderzoeksopzet:	• Voorbereiding • Bureaustudie • Interviews • Rapportage ○ Nota van bevindingen ○ Bestuurlijke nota (conclusies en aanbevelingen) ○ Infographic (samenvatting)

	Ondersteuning presentatie Rekenkamer aan de commissies van de algemeen besturen.
Mogelijke te bestuderen documenten/ bureaustudie:	- Bestuursakkoorden - Waterbeheerprogramma's - KRW-maatregelplannen 2022-2027 - Begrotingen - Provinciale en nationale beleidsdocumenten - Kennisdocumenten (o.a landelijke evaluaties) - Rapport Onderzoek Implementatie Kaderrichtlijn Water bij Waterschap Rivierenland. Rekenkamer WSRL 2019 <i>Deze opsomming is niet limitatief.</i>
Interviews/ ambtelijke belasting:	De volgende personen kunnen worden geïnterviewd: - Secretaris-Directeuren (1 of 2 startgesprekken) - Portefeuillehouders KRW dagelijks besturen - Programmamanagers en beleidsmedewerkers KRW - Externe experts/beleidsmedewerkers - Werkgroep AB WSRL, KRW
Lerend vermogen voor de algemeen besturen:	Het onderzoek dient concrete aanbevelingen op te leveren die de algemeen besturen van WSRL en HDSR kunnen helpen bij hun kaderstellende en controlerende taken.
Op te leveren resultaten:	- Nota van bevindingen - Bestuurlijke nota (Conclusies en aanbevelingen) - Samenvatting in de vorm van een infographic - Onderzoeksdossier (zie Onderzoeksprotocol Rekenkamer) <i>Per 1 juli 2018 heeft de overheid een wettelijke verplichting om websites voor iedereen toegankelijk te maken. Alle eisen die voor webpagina's gelden zijn ook op pdf-bestanden van toepassing. Zie https://www.digitoegankelijk.nl/onderwerpen/pdf-bestanden.</i>
Planning:	Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode mei 2024 – december 2024 - Selectie bureau: 19 april 2024 - Start onderzoek: mei 2024 - Uitvoering onderzoek: mei – september 2024 - Oplevering concept Nota van bevindingen en concept bestuurlijke nota (conclusies en aanbevelingen) en Infographic: medio oktober 2024

	- Bespreking conceptrapportages door Rekenkamer: eind oktober 2024 - Ambtelijke hoor- en wederhoor: november 2024 - Bestuurlijke hoor- en wederhoor: december 2024 Het definitieve eindrapport inclusief bescheiden is uiterlijk eind januari 2025 beschikbaar voor de eerste commissievergaderingen en de daaropvolgende AB's in 2025. <i>Onvoorziene omstandigheden kunnen de genoemde (eind)data beïnvloeden.</i>
Opdracht:	Het onderzoek wordt uitgevoerd door een extern bureau met expertise op het gebied van de (beleidscontext) Kaderrichtlijn Water en dat ervaring heeft met Rekenkameronderzoek. De opdracht wordt uitgevraagd in drievoud en in vaste prijs gegund aan de inschrijver met de beste verhouding van prijs en kwaliteit. Opdrachtcoördinator is Edo Gies Rekenkamer WSRL en HDSR. De dagelijkse voortgang wordt bewaakt door de ambtelijk secretaris van de Rekenkamer WSRL en HDSR, Koos Kappert. Wij vragen van het onderzoeksbureau om voor de laatste vrijdag van elke maand schriftelijk (per mail) over de voortgang van het onderzoek te rapporteren.
Gunningstraject:	- Offrerende partijen leveren een schriftelijke offerte uiterlijk 12 april 2024. - Presentatie/mondelinge toelichting op uw offerte vindt plaats op 19 april 2024 tussen 09.30 en 12.00. Locatie is het hoofdkantoor van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden te Houten.
Algemene Inkoopvoorwaarden	Op deze opdracht zijn de Algemene Waterschapsinkoopvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten 2018 (AWVODI-2018) van toepassing met uitsluiting van andere algemene voorwaarden van welke aard dan ook.